

WYBORY SAMORZĄDOWE

7 kwietnia 2024 r.

SZKOLENIE CZŁONKÓW OBWODOWYCH KOMISJI WYBORCZYCH

Opracowanie:

© Krajowe Biuro Wyborcze

ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

85

OKW wypełnia protokół głosowania przestrzegając następujących zasad odrębnie w wyborach do poszczególnych rad i wyborach wójta:

- 1/ w **pkt 1 protokołów głosowania** wpisuje się ustalone po ich przeliczeniu przed rozpoczęciem głosowania liczby otrzymanych kart do głosowania (dodając ewentualne karty otrzymane z rezerwy każdego rodzaju.

Rozliczenia należy dokonać oddzielnie w każdym sporządzanym protokole.

Uwaga! W wyborach do rady powiatu i w wyborach do sejmiku województwa komisja wpisuje dane dotyczące liczby wyborców umieszczonych wyłącznie w części A spisu (obywatele polscy)

I. ROZLICZENIE SPISU WYBORCÓW I KART DO GŁOSOWANIA

1	Liczba kart do głosowania otrzymanych przez obwodową komisję wyborczą, ustalona po ich przeliczeniu przed rozpoczęciem głosowania, z uwzględnieniem ewentualnych kart otrzymanych z rezerwy			8	1	0
---	---	--	--	---	---	---

Liczby otrzymanych kart do głosowania w wyborach do poszczególnych rad i w wyborach wójta mogą być różne.

ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

86

Protokół głosowania w wyborach do rady gminy (rady dzielnicy) i wyborach wójta:

2/ w **pkt 2 protokołów głosowania** wpisuje się ustaloną na podstawie spisu wyborców liczbę wszystkich wyborców uprawnionych do głosowania w chwili zakończenia głosowania łącznie z osobami dopisanymi przez OKW w trakcie głosowania na dodatkowych formularzach

2	Liczba wyborców uprawnionych do głosowania (<i>umieszczonych w spisie, z uwzględnieniem dodatkowych formularzy</i>) w chwili zakończenia głosowania			9	0	0
2a	w tym umieszczonych w części A spisu wyborców (<i>obywatele polscy</i>)			8	9	9
2b	w tym umieszczonych w części B spisu wyborców (<i>obywatele UE niebędący obywatelami polskimi oraz obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej</i>)					1

Liczby uprawnionych do głosowania w wyborach do rady gminy i w wyborach wójta muszą być równe. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy w jednym lub więcej z tych okręgów wyborczych dla wyboru rady gminy wyborów lub głosowania nie przeprowadza się. Wówczas liczby uprawnionych do głosowania w protokole głosowania w wyborach wójta (punkt 2, 2a i 2b) muszą być większe od sumy odpowiednich liczb uprawnionych do głosowania w wyborach do rady gminy w okręgach wchodzących w skład obwodu głosowania.

□ ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

87

Protokół głosowania w wyborach do rady powiatu i w wyborach do sejmiku województwa:

2/ w **pkt 2 protokołów głosowania** wpisuje się ustaloną na podstawie spisu wyborców liczbę wszystkich wyborców uprawnionych do głosowania w chwili zakończenia głosowania łącznie z osobami dopisanymi przez OKW w trakcie głosowania na dodatkowych formularzach

2	Liczba wyborców uprawnionych do głosowania (<i>umieszczonych w części A spisu, z uwzględnieniem dodatkowych formularzy</i>) w chwili zakończenia głosowania				9	0	0
---	---	--	--	--	---	---	---

Liczba ta musi być równa liczbie osób wskazanych w punkcie 2a protokołu głosowania w wyborach rady gminy i w punkcie 2a protokołu głosowania w wyborach wójta.

Protokół głosowania w wyborach do rady powiatu i w wyborach do sejmiku województwa:

Jedynie w obwodzie głosowania, w skład którego wchodzi więcej niż jeden okręg wyborczy dla wyboru rady gminy, gdy w jednym lub więcej z tych okręgów wyborczych dla wyboru rady gminy wyborów lub głosowania nie przeprowadza się suma liczb uprawnionych do głosowania w wyborach do rady gminy, wskazanych w punkcie 2a protokołów głosowania w wyborach rady gminy musi być mniejsza od liczby uprawnionych do głosowania w wyborach do rady powiatu i w wyborach do sejmiku województwa.

Ponadto w obwodach odrębnych liczba uprawnionych do głosowania w wyborach do rady gminy i wójta, wskazanych odpowiednio w punkcie 2a protokołu głosowania w wyborach rady gminy i w punkcie 2a protokołu głosowania w wyborach wójta, może być mniejsza lub równa liczbie uprawnionych do głosowania w wyborach do rady powiatu, a liczba uprawnionych do głosowania w wyborach do rady powiatu mniejsza lub równa liczbie uprawnionych do głosowania w wyborach do sejmiku województwa.

□ ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

90

4/ w **pkt 4 protokołów głosowania** wpisuje się ustaloną na podstawie liczby podpisów w spisie wyborców potwierdzających otrzymanie kart do głosowania i adnotacji w spisie o braku możliwości złożenia podpisu przez wyborcę niepełnosprawnego liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania łącznie z osobami dopisanymi przez OKW w trakcie głosowania na dodatkowych formularzach.

UWAGA! przy ustalaniu liczby wydanych kart do głosowania **nie uwzględnia się** liczby adnotacji o wysłaniu pakietu wyborczego.

Liczby wyborców, którym wydano karty do głosowania w wyborach do poszczególnych rad i w wyborach wójta mogą być różne.

Należy zwrócić szczególną uwagę na adnotacje umieszczone w rubryce „Uwagi” spisu wyborców, dotyczące odmowy przyjęcia przez wyborcę którejkolwiek karty lub kart do głosowania (np. „bez gminy” „bez powiatu” „bez sejmiku” itp.)

ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

91

Protokół głosowania w wyborach do rady gminy (rady dzielnicy) i wyborach wójta:

4/ wypełnianie **pkt 4 protokołów głosowania.**

Liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym w wyborach do rady gminy (rady dzielnicy m.st. Warszawy) i w wyborach wójta stanowi sumę osób ujętych w części A (obywatele polscy) i części B (pozostali obywatele Unii Europejskiej oraz obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej) spisu wyborców, którym wydano karty do głosowania.

4	Liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym (<i>liczba podpisów w spisie oraz adnotacje o wydaniu karty bez potwierdzenia podpisem w spisie</i>)			5	0	0
4a	w tym w części A spisu wyborców (<i>obywatele polscy</i>)			5	0	0
4b	w tym w części B spisu wyborców (<i>obywatele UE niebędący obywatelami polskimi oraz obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej</i>)					0

Suma liczb z punktu 4a i 4b musi być równa liczbie z punktu 4.

ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

92

Protokół głosowania w wyborach do rady powiatu i wyborach do sejmiku województwa:

4/ wypełnianie **pkt 4 protokołów głosowania.**

Liczba wyborców – obywateli polskich, tj. umieszczonych w części A spisu wyborców, łącznie z osobami dopisanymi przez komisję w trakcie głosowania na dodatkowych formularzach części A spisu, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym w wyborach do rady powiatu i w wyborach do sejmiku województwa.

4	Liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym (<i>liczba podpisów w części A spisu oraz adnotacje o wydaniu karty bez potwierdzenia podpisem w spisie</i>)			5	0	0
---	--	--	--	---	---	---

□ ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

93

5/ wypełnianie **pkt 15 protokołów głosowania**.

OKW ustala, czy liczba kart niewykorzystanych (punkt 3 protokołu głosowania) i liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania (punkt 4 protokołu głosowania) stanowią w sumie liczbę kart, które OKW otrzymała (punkt 1 protokołu głosowania).

Rozliczenia należy dokonać oddzielnie w każdym z protokołów głosowania, tj. odrębnie w wyborach do poszczególnych rad i w wyborach wójta.

W razie stwierdzenia niezgodności należy ponownie przeliczyć podpisy w spisie. Jeżeli wynik rozliczenia nadal będzie taki sam – przypuszczalna przyczyna niezgodności musi być opisana w punkcie 15 właściwego protokołu głosowania.

WAŻNE! W punkcie tym należy wskazać przypuszczalną przyczynę niezgodności, a nie wyłącznie potwierdzić informację, że niezgodność występuje.

W razie braku miejsca w protokole głosowania na opisanie przyczyn **niezgodności** należy dokonać tego na oddzielnej kartce papieru i dołączyć jako **załącznik** do danego protokołu głosowania. Wówczas w protokole głosowania należy zamieścić **informację o sporządzeniu załącznika.**

ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

95

6/ wypełnianie pkt 6 protokołów głosowania

OKW ustala łączną liczbę wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym oraz w głosowaniu korespondencyjnym odrębnie w wyborach do poszczególnych rad oraz w wyborach wójta.

Ustalenia tego komisja dokonuje poprzez dodanie ustalonych wcześniej liczb wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym (punkt 4 protokołu głosowania) oraz liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze (punkt 5 protokołu głosowania).

6	Liczba wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym oraz w głosowaniu korespondencyjnym (<i>łącznie</i>)			5	0	2
---	--	--	--	---	---	---

Suma liczb z punktu 4 i 5 musi być równa liczbie z punktu 6.

□ ROZLICZENIE KART DO GŁOSOWANIA

97

8/ w pkt 8 protokołów głosowania OKW w obwodzie, w którym odbywa się głosowanie korespondencyjne wpisuje liczby dotyczące głosowania korespondencyjnego, jeśli informacje z pkt 8a-8d dotyczą tej samej koperty należy je uwzględnić w każdym z tych punktów.

8	Liczba otrzymanych kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym					2
8a	Liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których nie było oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu					0
8b	Liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których oświadczenie nie było podpisane przez wyborcę					1
8c	Liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których nie było koperty na karty do głosowania					1
8d	Liczba kopert zwrotnych w głosowaniu korespondencyjnym, w których znajdowała się niezaklejona koperta na karty do głosowania					0
8e	Liczba kopert na karty do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym wrzuconych do urny					1

Liczba otrzymanych kopert zwrotnych (**punkt 8 protokołu głosowania**) nie może być większa od liczby wyborców, którym wysłano pakiety wyborcze (**punkt 5 protokołu głosowania**).

Suma liczb z **punktów 8a–8e** nie może być mniejsza od liczby otrzymanych kopert zwrotnych (**punkt 8 protokołu głosowania**).

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

- otwarcie urny wyborczej i segregowanie zawartości -

98

- Komisja sprawdza, czy pieczęcie na urnie wyborczej oraz na wlocie do urny wyborczej lub jednorazowe plomby – nalepki foliowe pozostały nienaruszone, po czym otwiera urnę wyborczą i wyjmuje z niej karty do głosowania.
- Zaleca się zachowanie staranności przy wyjmowaniu kart z urny wyborczej, aby karty do głosowania nie zostały uszkodzone. Poza tym należy wyjmować karty do głosowania z urny wyborczej w taki sposób, aby nie uszkodzić urny wyborczej.
- Niedopuszczalne jest przewracanie wypełnionej urny wyborczej.
- W przypadku gdy urna wyborcza jest znacznie zapełniona, należy w pierwszej kolejności wyjąć część kart do głosowania, a dopiero później ewentualnie przechylić urnę wyborczą, zachowując przy tym szczególną ostrożność.
- Jeżeli w urnie znajdują się inne przedmioty niż karty do głosowania (w tym np. czyste kartki papieru, nakładki na karty do głosowania), OKW oddziela je od kart do głosowania, a informacje o ich odnalezieniu odnotowuje w punkcie 23 wszystkich protokołów głosowania.

W pierwszej kolejności okw po otwarciu urny wyborczej i wyjęciu z niej kart wyjmuje karty do głosowania ze znajdujących się w urnie wyborczej kopert na kartę do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym i ustala ich liczbę, którą wpisuje w punkcie 9a właściwego protokołu głosowania.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

99

Liczby te powinny odpowiadać liczbie kopert na kartę do głosowania wrzuconych do urny wyborczej. Różnica jest możliwa tylko, gdy:

- 1/ koperta na kartę do głosowania była pusta;
- 2/ w kopercie:

- a) znajdowała się więcej niż jedna karta do głosowania w którychkolwiek wyborach;
- b) nie znajdowała się karta do głosowania w którychkolwiek wyborach.

Sytuację tę OKW opisuje w punkcie 23 właściwego protokołu głosowania wpisując np. „*koperta na kartę do głosowania była pusta*” lub „*w jednej kopercie znajdowały się dwie karty do głosowania w wyborach do rady gminy*” albo „*w jednej kopercie nie znajdowała się karta do głosowania w wyborach wójta*” (przykładowe warianty – adnotacja musi odzwierciedlać zaistniałą sytuację).

Koperty na kartę do głosowania, w tym koperty, z których zostały wyjęte karty, OKW pakuje w odrębne pakiety, które opisuje i odkłada.

**Koperty na kartę do głosowania
w dniu 7 kwietnia 2024 r.–1**

(liczba)

Przykład opisu pakietu

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

OKW przegląda wszystkie karty do głosowania wyjęte z urny wyborczej i wydziela z nich **karty całkowicie przedarte** na dwie lub więcej części.

OKW **nie bierze ich pod uwagę przy dalszych obliczeniach.**

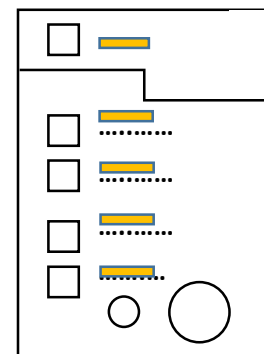
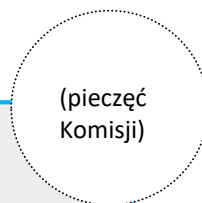
Pamiętać należy, że karty przedarte mogą stanowić przyczynę różnicy w liczbie kart wydanych wyborcom (**punkt 4 protokołów głosowania**), a liczbą kart wyjętych z urny (**punkt 9 protokołów głosowania**).

Karty takie należy zapakować w pakiet, opieczętować go i opisać.

Przyczynę rozbieżności należy opisać **w punkcie 16 właściwego protokołu głosowania.**

Przykład opisu pakietu

Karty całkowicie przedarte
w wyborach do Rady Powiatu
w dniu 7 kwietnia 2024 r.–
(liczba)

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

101

9/ wypełnianie [pkt 9 i 16 protokołów głosowania](#)

OKW liczy karty całe wyjęte z urny wyborczej odrębnie w wyborach do poszczególnych rad oraz w wyborach wójta. Jeśli w wyborach do rady gminy w obwodzie głosowano na kandydatów z więcej niż jednego okręgu, karty do głosowania na kandydatów z poszczególnych okręgów należy dodatkowo wydzielić.

Ustalone liczby kart do głosowania odrębnie w wyborach do poszczególnych rad oraz w wyborach wójta OKW wpisuje w punkcie [9 właściwych protokołów głosowania](#).

W punkcie [9a każdego protokołu głosowania](#) OKW podaje liczbę kart do głosowania wyjętych z kopert na karty do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym.

Liczba ta musi być uwzględniona (dodana) przy ustalaniu liczby kart wyjętych z urny, wpisywanych w pkt 9 protokołów głosowania.

OKW, w których nie było kopert na kartę do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym wpisują cyfry „0” w punkcie [9a każdego protokołu głosowania](#).

9	Liczba kart wyjętych z urny			5	0	1
9a	w tym liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania w głosowaniu korespondencyjnym					1

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

102

UWAGA!

Jeżeli liczba kart wyjętych z urny (punkt 9 protokołu głosowania) pomniejszona o liczbę kart wyjętych z kopert na kartę do głosowania (punkt 9a protokołu głosowania) nie jest równa liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania w lokalu wyborczym (punkt 4 protokołu głosowania), wówczas przypuszczalna przyczynę tego stanu rzeczy należy omówić **w punkcie 16 właściwego protokołu głosowania**. Przyczynę tę należy ustalić po przeliczeniu kart ważnych i nieważnych. Jeżeli różnica nie występuje, w punkcie tym należy wpisać wyrazy „brak uwag”.

Analogicznie należy postąpić, jeżeli liczba kart wyjętych z kopert na karty do głosowania (punkt 9a protokołu głosowania) jest większa od liczby kopert na karty do głosowania wrzuconych do urny (punkt 8e protokołu głosowania).

W razie braku miejsca w protokole głosowania na opisanie przyczyn rozbieżności należy dokonać tego na oddzielnej kartce, którą załącza się do protokołu. Wówczas **w punkcie 16 właściwego protokołu głosowania** należy zamieścić informację o sporządzeniu załącznika.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

Karty nieważne

UWAGA!

- Jeżeli liczba kart nieważnych jest **większa niż 0, przypuszczalną przyczynę** wystąpienia kart nieważnych należy opisać **w punkcie 17 właściwego protokołu głosowania.**

Przykładowy wpis wyjaśnienia:

z urny wyjęto kartę nieopatrzoną pieczęcią OKW, którą prawdopodobnie OKW nieostemplowała i przez niedopatrzenie omyłkowo wydała wyborcy;

lub

z urny wyjęto kartę opatrzoną pieczęcią innej OKW.

- Jeżeli liczba kart nieważnych wynosi 0, w punkcie 10 protokołu głosowania należy wpisać „0”, a **w punkcie 17 protokołu głosowania** wyrazi „brak kart nieważnych”.

Czynności te wykonuje się odrębnie we wszystkich protokołach głosowania.

Karty nieważne należy zapakować w pakiety odrębnie do każdej z wybieranych rad i do wyborów wójta.

**Karty nieważne w wyborach do Rady Gminy(Miasta)
w dniu 7 kwietnia 2024 r.– ...1... .**

(liczba)

Przykład opisu pakietu

(pieczęć
Komisji)

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

Karty ważne

Wypełnianie punktu 11 protokołów głosowania

Pozostałe karty są kartami ważnymi i na ich podstawie ustala się wyniki głosowania.

Suma kart nieważnych (punkt 10 protokołu głosowania) i kart ważnych (punkt 11 protokołu głosowania) musi być równa liczbie kart wyjętych z urny wyborczej (punkt 9 protokołu głosowania).

11	Liczba kart ważnych				5	0	0
----	---------------------	--	--	--	---	---	---

Następnie komisja ustala wyniki głosowania w kolejności

(o ile głosowanie w danych wyborach było w obwodzie głosowania przeprowadzane) w wyborach:

- 1) do rady gminy;
- 2) rady dzielnicy m.st. Warszawy;
- 3) rady powiatu;
- 4) sejmiku województwa;
- 5) wójta.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

106

Do dalszych czynności należy pozostawić karty ważne w wyborach do rady gminy, a pozostałe karty ważne należy zapakować tymczasowo w odrębne pakiety (według wyborów), opisać je i opieczętować.

Pakiety te muszą pozostawać w pomieszczeniu, w którym komisja ustala wyniki głosowania.

Następnie komisja ustala wyniki głosowania w obwodzie.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

Wypełnianie punktu [12 protokołu głosowania](#)

Na podstawie kart ważnych komisja ustala liczbę głosów nieważnych oraz głosów ważnych.

Komisja jest obowiązana przejrzeć całą kartę do głosowania, a nie poprzestać na miejscu, w którym postawiono znak „x”.

W trakcie przeglądania kart do głosowania komisja odkłada osobno karty z głosami nieważnymi

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

Kwalifikacja ważności głosu w wyborach

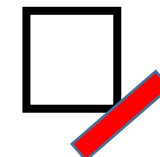

Ustalając, czy głos na karcie jest ważny, czy nieważny, OKW stosuje poniższe reguły:

- 1) znakiem „X” postawionym w kratce są co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki.

Ustalenie, czy postawiony znak jest znakiem „X” w rozumieniu Kodeksu wyborczego oraz, czy postawiony jest on w kratce, czy poza nią, należy do OKW (w razie wątpliwości komisja rozstrzyga w głosowaniu);

- 2) wszelkie znaki, wykreślenia, przekreślenia, w tym również i znak „X” postawiony przez wyborcę poza przeznaczoną na to kratką, traktuje się jako dopiski, które nie wpływają na ważność głosu;
- 3) wszelkie inne znaki niż znak „X”, tj. niebędące co najmniej dwiema liniami, które przecinają się w obrębie kratki, naniesione w obrębie kratki, również nie wpływają na ważność głosu.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

Głosy nieważne

W wyborach do rady gminy w gminie liczącej do 20 000 mieszkańców, wyborca może głosować na jednego kandydata.

Za **nieważny** uznaje się głos, gdy wyborca w kratce na karcie do głosowania:

- postawił znak „x” (co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki) przy nazwisku więcej niż jednego kandydata;
- nie postawił znaku „x” (co najmniej dwóch linii, które przecinają się w obrębie kratki) przy nazwisku żadnego kandydata;
- postawił znak „x” (co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki) tylko przy nazwisku kandydata skreślonego przez gminną komisję wyborczą.

ZASTRZEŻENIE: Jeżeli wyborca postawił znak „x” (co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki) przy nazwisku kandydata skreślonego oraz przy nazwisku innego kandydata, którego nazwisko nie zostało skreślone, to głos taki jest ważny i zaliczany kandydatowi, którego nazwisko nie zostało skreślone.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

110

Głosy nieważne

Wyodrębnione karty z głosami nieważnymi OKW liczy i ich łączną liczbę wpisuje w punkcie 12 protokołu głosowania. Następnie OKW dokonuje oceny przyczyny nieważności głosu i rozkłada oddzielnie karty według przyczyny nieważności głosu.

12	Liczba głosów nieważnych (z kart ważnych)					3
12a	w tym z powodu postawienia znaku „X” obok nazwiska dwóch lub większej liczby kandydatów					2
12b	w tym z powodu niepostawienia znaku „X” obok nazwiska żadnego kandydata					1
12c	w tym z powodu postawienia znaku „X” wyłącznie obok nazwiska skreślonego kandydata (art. 436 § 1 Kodeksu wyborczego)					0

Uwaga!

Suma liczb z pkt od 12a do 12c musi być równa liczbie z pkt 12.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

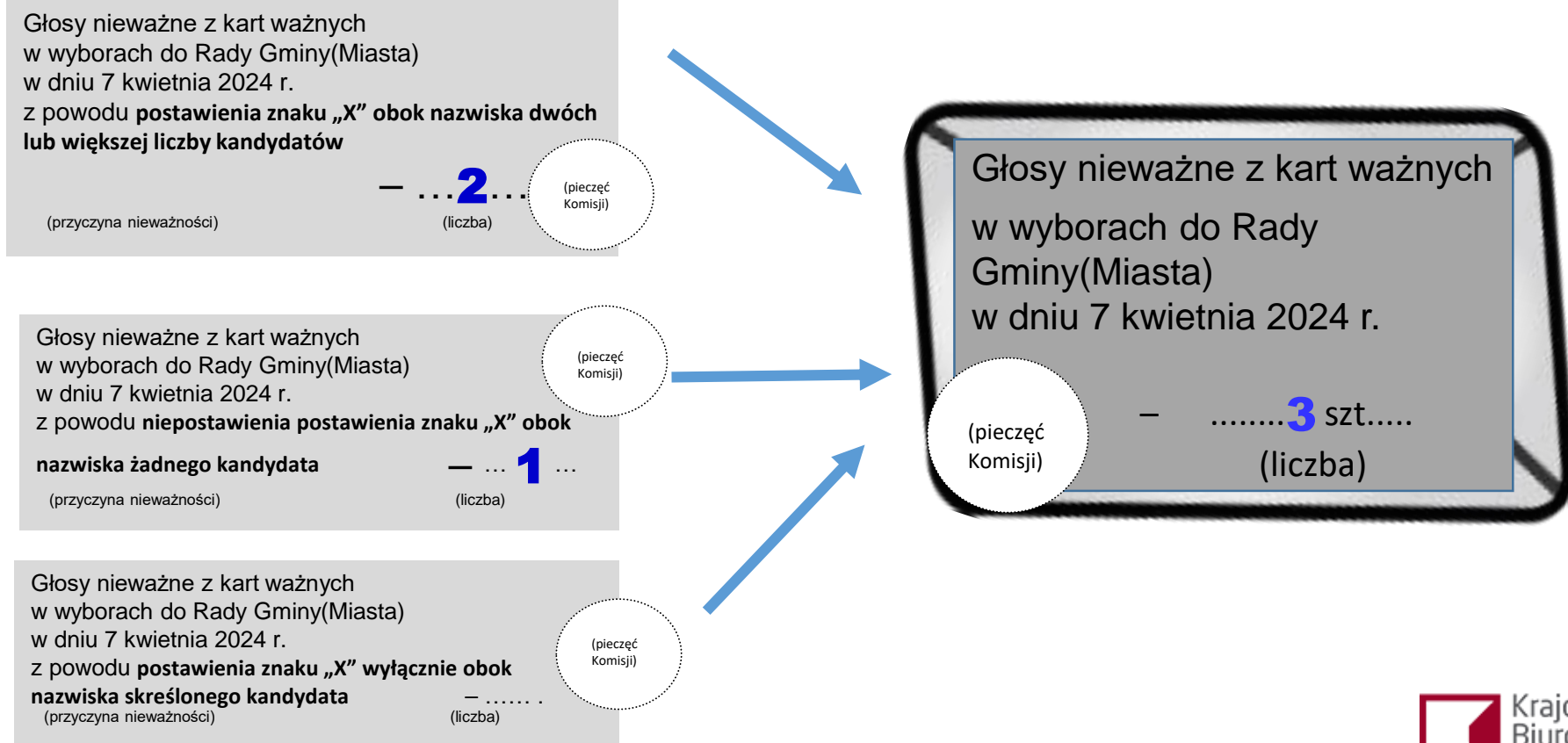
w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

111

Głosy nieważne

Karty ważne z głosami nieważnymi należy zapakować w odrębne pakiety – według przyczyn nieważności głosu – opieczętować je i opisać.

Następnie pakiety z głosami nieważnymi, według przyczyny nieważności głosu, należy zapakować w jeden zbiorczy pakiet i opisać:

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

Głosy ważne

Wypełnianie punktu 13 protokołu głosowania

Komisja liczy **głosy ważne** oddane łącznie na wszystkie listy kandydatów (tj. na wszystkich kandydatów) i ich liczbę wpisuje w punkcie 13 protokołu głosowania.

Następnie komisja sumuje liczby głosów nieważnych (**punkt 12 protokołu głosowania**) i głosów ważnych (**punkt 13 protokołu głosowania**) i porównuje wynik z wcześniej wpisaną liczbą kart ważnych (**punkt 11 protokołu głosowania**).

Liczby te muszą być równe.

13	Liczba głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów (z <i>kart ważnych</i>)				4	9	7
----	---	--	--	--	---	---	---

UWAGA!

Jeżeli występuje rozbieżność, należy poszukać przyczyny błędu i po sprostowaniu obliczeń właściwe liczby wpisać do protokołu głosowania.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

Głosy ważne

113

Wypełnianie punktu 14 protokołu głosowania

Komisja ustala – na podstawie kart z głosami ważnymi – liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególne listy kandydatów (tj. na umieszczonych na nich kandydatów). W tym celu odrębnie grupuje karty z głosami oddanymi na poszczególne listy (tj. na umieszczonych na nich kandydatów).

Ustalenia tego komisja dokonuje na przygotowanych wcześniej arkuszach pomocniczych z nazwiskami i imionami, skrótami nazw komitetów wyborczych i numerami list.

Ustalone dane wpisuje się do odpowiednich rubryk protokołu głosowania w punkcie 14, oddzielnie przy nazwiskach poszczególnych kandydatów z list uszeregowanych w kolejności numerów.

Liczba głosów otrzymanych przez którąkolwiek z list (któregokolwiek kandydata) nie może być większa od liczby głosów ważnych (**punkt 13 protokołu głosowania**). Suma głosów oddanych na wszystkie listy kandydatów (tj. na wszystkich kandydatów) musi być identyczna z liczbą wpisaną w punkcie 13 protokołu głosowania. Jeżeli powyższe warunki nie są dotrzymane, należy poszukać przyczyny błędu i po sprostowaniu obliczeń właściwe liczby wpisać do protokołu.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

Głosy ważne

114

Na poszczególne listy kandydatów i umieszczonego na nich kandydata oddano następujące liczby głosów ważnych:

1 (nazwisko i imię – imiona) zgłoszony/a przez, Lista nr ...1.... (skrót nazwy komitetu wyborczego)			1	1	2
2 (nazwisko i imię – imiona) zgłoszony/a przez, Lista nr ...2.... (skrót nazwy komitetu wyborczego)				9	7
3 (nazwisko i imię – imiona) zgłoszony/a przez, Lista nr ...3.... (skrót nazwy komitetu wyborczego)			1	0	5

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej do 20 000 mieszkańców

Głosy ważne

Jeżeli w okresie po wydrukowaniu kart do głosowania gminna komisja wyborcza skreśliła z zarejestrowanej listy nazwisko kandydata, **skreślone nazwisko kandydata umieszcza się (pozostawia) w odpowiedniej części protokołu głosowania**, a w miejscu przeznaczonym na wpisanie liczby głosów uzyskanych przez tego kandydata **wpisuje się „XXXXX”**.

1 (nazwisko i imię – imiona)	X	X	X	X	X
	zgłoszony/a przez, Lista nr ...4... (skrót nazwy komitetu wyborczego)					

Po sprawdzeniu prawidłowości danych OKW pakuje karty ważne z głosami ważnymi w **odrębne pakiety według numerów list**.

Pakiety te należy opisać:

Głosy ważne z kart ważnych
w wyborach do Rady Gminy(Miasta)
w dniu 7 kwietnia 2024 r.
Lista nr - **497**.....
(liczba)

Staranne wykonanie tej czynności pozwoli na szybkie wyjaśnienie ewentualnych błędów w obliczeniach, a także zarzutów wynikających z uwag mężów zaufania lub protestów wyborczych.

▣ **USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA** **w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000** **mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa** **i do rady dzielnicy m.st. Warszawy**

Wypełnianie punktu [12 protokołu głosowania](#)

Do ustalenia liczby głosów nieważnych i głosów ważnych komisja stosuje zasady dotyczące interpretacji znaku „x” i ewentualnych dopisków na karcie do głosowania.

Wyborca może głosować tylko na jedną listę i na jednego kandydata z tej listy, przez co wskazuje jego pierwszeństwo do otrzymania mandatu (art. 440 § 1, art. 450, art. 459 § 1 Kodeksu wyborczego). Tak oddane głosy wyborców są głosami ważnymi.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA **w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000** **mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa** **i do rady dzielnicy m.st. Warszawy**

Głosy ważne

Głos uznaje się za **ważny** także, gdy wyborca postawił znak „x”:

- 1) na jednej liście przy nazwisku dwóch lub więcej kandydatów. Głos taki traktuje się jako oddany na tego kandydata spośród tych, przy których postawiono znak „x”, którego nazwisko jest umieszczone wyżej na tej liście;
- 2) wyłącznie przy nazwisku skreślonego kandydata. Głos taki traktuje się jako oddany na listę bez wskazania pierwszeństwa do uzyskania mandatu;
- 3) przy nazwisku skreślonego kandydata oraz przy nazwisku innego kandydata z tej samej listy. Głos taki traktuje się jako oddany na nieskreślonego kandydata;
- 4) przy nazwisku kandydata skreślonego z jednej listy i przy nazwisku kandydata z innej (ale tylko jednej) listy. Głos taki traktuje się jako oddany na nieskreślonego kandydata z tej innej listy;
- 5) przy nazwisku kandydata z unieważnionej listy i przy nazwisku kandydata z innej (ale tylko jednej) listy. Głos taki traktuje się jako oddany na kandydata z listy, której rejestracja nie została unieważniona.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa i do rady dzielnicy m.st. Warszawy

Głosy nieważne

Za **nieważny** uznaje się głos, gdy wyborca w kratce na karcie do głosowania:

- postawił znak „x” przy nazwiskach dwóch lub większej liczby kandydatów z różnych list;
- nie postawił znaku „x” przy nazwisku żadnego kandydata;
- postawił znak „x” wyłącznie przy nazwisku kandydata z listy, której rejestrację unieważniono.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa i do rady dzielnicy m.st. Warszawy

Głosy nieważne

Wyodrębnione karty z głosami nieważnymi OKW liczy i ich łączną liczbę wpisuje w punkcie 12 protokołu głosowania. Następnie OKW dokonuje oceny przyczyny nieważności głosu i rozkłada oddzielnie karty według przyczyny nieważności głosu.

12	Liczba głosów nieważnych (z kart ważnych)							3
12a	w tym z powodu postawienia znaku „X” obok nazwiska dwóch lub większej liczby kandydatów z różnych list							2
12b	w tym z powodu niepostawienia znaku „X” obok nazwiska żadnego kandydata							1
12c	w tym z powodu postawienia znaku „X” wyłącznie obok nazwiska na liście, której rejestracja została unieważniona (art. 436 § 3 i 6 Kodeksu wyborczego)							0

Uwaga!
Suma liczb z pkt od 12a do 12c musi być równa liczbie z pkt 12.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa i do rady dzielnicy m.st. Warszawy

Karty ważne z głosami nieważnymi należy **zapakować w odrębne pakiety** – według przyczyn nieważności głosu – **opieczętować je i opisać.**

Następnie pakiety z głosami nieważnymi, według przyczyny nieważności głosu, należy **zapakować w jeden zbiorczy pakiet i opisać:**

Głosy nieważne z kart ważnych w wyborach do Rady Gminy/Miasta/Powiatu... w dniu 7 kwietnia 2024 r. z powodu **postawienia znaku „X” obok nazwiska dwóch lub większej liczby kandydatów z różnych list**

(pieczęć Komisji)

— ... **2** ...

(przyczyna nieważności) (liczba)

Głosy nieważne z kart ważnych w wyborach do Rady Gminy/Miasta/Powiatu... w dniu 7 kwietnia 2024 r. z powodu **niepostawienia postawienia znaku „X” obok nazwiska żadnego kandydata**

(pieczęć Komisji)

— ... **1** ...

(przyczyna nieważności) (liczba)

Głosy nieważne z kart ważnych w wyborach do Rady Gminy/Miasta/Powiatu... w dniu 7 kwietnia 2024 r. z powodu **postawienia znaku „X” wyłącznie obok nazwiska kandydata (lista uniważniona)**

(pieczęć Komisji)

— (liczba)

(przyczyna nieważności)

Głosy nieważne z kart ważnych w wyborach do Rady Gminy/Miasta/Powiatu w dniu 7 kwietnia 2024 r.

— **3** szt.....

(liczba)

(pieczęć Komisji)

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa i do rady dzielnicy m.st. Warszawy

Głosy ważne

Wypełnianie punktu **13** protokołu głosowania

Komisja liczy głosy ważne oddane łącznie na wszystkie listy kandydatów i ich liczbę wpisuje w punkcie 13 protokołu głosowania.

Następnie komisja sumuje liczby głosów nieważnych (punkt 12 protokołu głosowania) i głosów ważnych (punkt 13 protokołu głosowania) i porównuje wynik z wcześniej wpisaną liczbą kart ważnych (punkt 11 protokołu głosowania).

Liczby te muszą być równe.

13	Liczba głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów (z kart ważnych)				4	9	7
----	---	--	--	--	---	---	---

UWAGA!

Jeżeli występuje rozbieżność, należy poszukać przyczyny błędu i po sprostowaniu obliczeń właściwe liczby wpisać do protokołu głosowania.

▣ **USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA** **w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000** **mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa** **i do rady dzielnicy m.st. Warszawy**

Głosy ważne

Wypełnianie punktu **14** protokołu głosowania

Komisja ustala – na podstawie kart z głosami ważnymi – liczbę głosów ważnych oddanych na każdą z list kandydatów. W tym celu odrębnie grupuje karty z głosami oddanymi na poszczególne listy.

Ustalenia tego komisja dokonuje na przygotowanych wcześniej arkuszach pomocniczych – odrębnych dla każdej listy z jej numerem i skrótem nazwy oraz nazwiskami i imionami umieszczonych na niej kandydatów.

Liczba głosów otrzymanych musi być identyczna z liczbą wpisaną w punkcie 13 protokołu głosowania.

Kolejną czynnością jest ustalenie liczby głosów oddanych na poszczególnych kandydatów z każdej listy.

Następnie komisja sprawdza prawidłowość ustalenia liczby głosów ważnych oddanych na każdą z list.

Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, gdy na liście znajduje się nazwisko skreślonego kandydata, na którego został oddany głos.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa i do rady dzielnicy m.st. Warszawy

Głosy ważne

Ustalenie liczby oddanych głosów na listę, w której brak skreślonych kandydatów

13. Na poszczególne listy kandydatów i umieszczonych na nich kandydatów oddano następujące liczby głosów ważnych:

Lista nr -
(nr listy) (skrót nazwy komitetu wyborczego)

Liczba głosów ważnych oddanych na listę:			4	9	7
--	--	--	---	---	---

Na poszczególnych kandydatów z tej listy oddano następujące liczby głosów ważnych:

1	PIERWSZY Kandydat			1	2	1
2	DRUGI Kandydat				7	6
3	TRZECI Kandydat			1	9	5
4	CZWARTY Kandydat				1	2
5	PIĄTY Kandydat				5	7
6	SZÓSTY Kandydat				3	6
	Razem			4	9	7

Uwaga! Suma głosów oddanych na wszystkich kandydatów z danej listy (rubryka „Razem”) równa się liczbie głosów ważnych oddanych na tę listę. Wyjątek od tej zasady może dotyczyć listy, na której znajduje się nazwisko kandydata skreślonego z listy.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA

w wyborach do rady gminy liczącej powyżej 20 000 mieszkańców, do rady powiatu, do sejmiku województwa i do rady dzielnicy m.st. Warszawy

Głosy ważne

Ustalenie liczby oddanych głosów na listę w której widnieje kandydat skreślony po wydruku kart

13. Na poszczególne listy kandydatów i umieszczonych na nich kandydatów oddano następujące liczby głosów ważnych:

Lista nr -
(nr listy) (skrót nazwy komitetu wyborczego)

Liczba głosów ważnych oddanych na listę:			3	2	6
--	--	--	---	---	---

Na poszczególnych kandydatów z tej listy oddano następujące liczby głosów ważnych:

1	PIERWSZY Kandydat			1	2	1
2	DRUGI Kandydat				7	6
3	TRZECI Kandydat	X	X	X	X	X
4	CZWARTY Kandydat				1	2
5	PIĄTY Kandydat				5	7
6	SZÓSTY Kandydat				3	6
	Razem			3	0	2

Uwaga! Suma głosów oddanych na wszystkich kandydatów z danej listy (rubryka „Razem”) równa się liczbie głosów ważnych oddanych na te listy. Wyjątek od tej zasady może dotyczyć listy, na której znajduje się nazwisko kandydata skreślonego z listy.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA - WÓJT

125

Po wykonaniu czynności związanych z ustaleniem wyników głosowania w wyborach do rady, OKW:

- 1/ sprawdza czy tymczasowy pakiet zawierający ważne karty do głosowania w wyborach wójta nie został naruszony,
- 2/ przystępuje do ustalenia wyników głosowania w wyborach wójta.

▣ **USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA** **w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach** **kandyduje dwóch lub więcej kandydatów**

126

Wypełnianie punktu **12 protokołu głosowania**

Do ustalenia liczby głosów nieważnych i głosów ważnych komisja stosuje zasady dotyczące interpretacji znaku „x” i ewentualnych dopisków na karcie do głosowania.

Głos jest ważny, jeżeli wyborca na karcie do głosowania postawił znak „x” obok nazwiska tylko jednego kandydata.

Za głos ważny należy uznać także głos oddany na kandydata nieskreślonego oraz na kandydata, którego nazwisko zostało **skreślone**. Głos taki zalicza się kandydatowi, którego nazwisko nie zostało skreślone.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach kandyduje dwóch lub więcej kandydatów

127

Głosy nieważne

Za **nieważny** uznaje się głos, gdy wyborca w kratce na karcie do głosowania:

- postawił znak „x” obok nazwiska dwóch lub większej liczby kandydatów;
- nie postawił znaku „x” obok nazwiska żadnego kandydata;
- postawił znak „x” wyłącznie obok nazwiska skreślonego kandydata.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach kandyduje dwóch lub więcej kandydatów

128

Głosy nieważne

Wyodrębnione karty z głosami nieważnymi OKW liczy i ich łączną liczbę wpisuje **w punkcie 12 protokołu głosowania**. Następnie OKW dokonuje oceny przyczyny nieważności głosu i rozkłada oddzielnie karty według przyczyny nieważności głosu.

12	Liczba głosów nieważnych (z kart ważnych)							3
12a	w tym z powodu postawienia znaku „X” obok nazwiska dwóch lub większej liczby kandydatów							2
12b	w tym z powodu niepostawienia znaku „X” obok nazwiska żadnego kandydata							1
12c	w tym z powodu postawienia znaku „X” wyłącznie obok nazwiska skreślonego kandydata							0

Uwaga!

Suma liczb z pkt od 12a do 12c musi być równa liczbie z pkt 12.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach kandyduje dwóch lub więcej kandydatów

129

Głosy nieważne

Karty ważne z głosami nieważnymi należy zapakować w odrębne pakiety – według przyczyn nieważności głosu – **opieczętować je i opisać.**

Następnie pakiety z głosami nieważnymi, według przyczyny nieważności głosu, należy **zapakować w jeden zbiorczy pakiet i opisać:**

Głosy nieważne z kart ważnych
w wyborach Wójta/Burmistrza/Prezydenta Miast
w dniu 7 kwietnia 2024 r.
z powodu **postawienia znaku „X” obok nazwiska
dwóch lub większej liczby kandydatów**

(pieczęć
Komisji)

— ... **2** ...
(liczba)

(przyczyna nieważności)

Głosy nieważne z kart ważnych
w wyborach Wójta/Burmistrza/Prezydenta Miasta
w dniu 7 kwietnia 2024 r.
z powodu **niepostawienia postawienia znaku „X” obok
nazwiska żadnego kandydata**

(pieczęć
Komisji)

— ... **1** ...
(liczba)

(przyczyna nieważności)

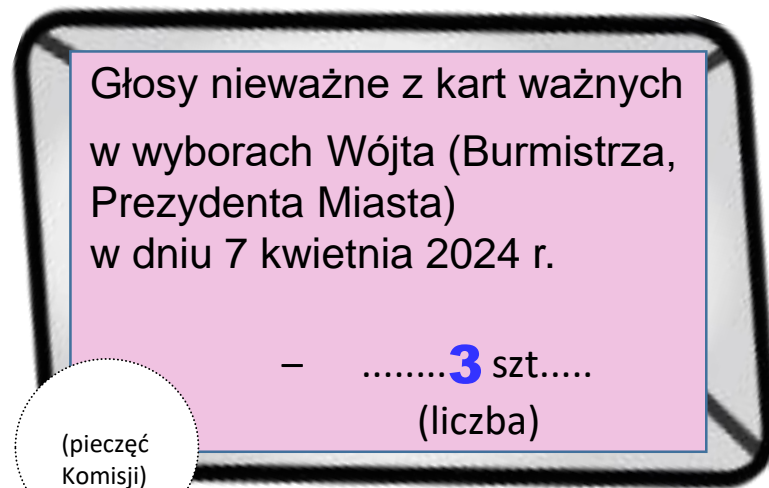
Głosy nieważne z kart ważnych
w wyborach Wójta/Burmistrza/Prezydenta Miasta
w dniu 7 kwietnia 2024 r.

(pieczęć
Komisji)

z powodu **postawienia znaku „X” wyłącznie obok
nazwiska skreślonego kandydata**

—
(liczba)

(przyczyna nieważności)

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach kandyduje dwóch lub więcej kandydatów

130

Głosy ważne

Wypełnianie punktu **13** protokołu głosowania

Komisja liczy głosy ważne i ich łączną liczbę wpisuje w punkcie 13 protokołu głosowania.

Następnie komisja sumuje liczby głosów nieważnych (punkt 12 protokołu głosowania) i głosów ważnych (punkt 13 protokołu głosowania) i porównuje wynik z wcześniej wpisaną liczbą kart ważnych (punkt 11 protokołu głosowania).

Liczby te muszą być równe.

13	Liczba głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkich kandydatów (z kart ważnych)				4	9	7
----	--	--	--	--	---	---	---

UWAGA!

Jeżeli występuje rozbieżność, należy poszukać przyczyny błędu i po sprostowaniu obliczeń właściwe liczby wpisać do protokołu głosowania.

□ **USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA** **w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach** **kandyduje dwóch lub więcej kandydatów**

131

Głosy ważne

Wypełnianie punktu **14** protokołu głosowania

Komisja ustala – na podstawie kart z głosami ważnymi – liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów na wójta.

Ustalenia tego komisja dokonuje na przygotowanych wcześniej arkuszach pomocniczych z nazwiskami i imionami wszystkich kandydatów na wójta.

Ustaloną liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów komisja wpisuje w punkcie **14** protokołu głosowania odpowiednio przy nazwiskach poszczególnych kandydatów.

Komisja porównuje łączną liczbę głosów ważnych (punkt **13** protokołu głosowania) z ustaloną liczbą głosów ważnych oddanych na wszystkich kandydatów (rubryka „Razem” punktu **14** protokołu głosowania).

Liczby te muszą być równe.

Jeżeli występuje rozbieżność, należy poszukać przyczyny błędu i po sprostowaniu obliczeń właściwe liczby wpisać do protokołu głosowania.

□ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach kandyduje dwóch lub więcej kandydatów

132

Głosy ważne

12	Liczba głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkich kandydatów (z kart ważnych)		3	4	5	9
----	---	--	---	---	---	---

Uwaga! Suma liczb z pkt. 11 i 12 musi być równa liczbie z pkt. 10.

13. Na poszczególnych kandydatów na wójta, burmistrza, prezydenta miasta^{*)} oddano następujące liczby głosów ważnych:

Lp.	Nazwisko i imię – imiona	Zgłoszony przez (skrót nazwy komitetu wyborczego)	Liczba głosów ważnych				
1	KOT Andrzej Marian	KWW A. KOTA		6	7	8	
2	LIS Leon Ryszard	KWW L. LISA		7	9	0	
3	SARNA Beata Agnieszka	KWW B. SARNY		9	8	9	
4	WILK Karol	KWW K. WILKA	1	0	0	2	
5	DZIK Onufry	KWW O.DZIKA	X	X	X	X	
...							
Razem				3	4	5	9

Taka sama liczba

Uwaga! Suma głosów oddanych na wszystkich kandydatów (rubryka „Razem”) i głosów nieważnych (pkt. 11) **musi być** równa liczbie z pkt. 10, czyli liczbie kart ważnych.

▣ USTALENIE WYNIKÓW GŁOSOWANIA w wyborach wójta w przypadku, gdy w wyborach kandyduje dwóch lub więcej kandydatów

133

Głosy ważne

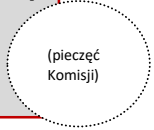
Jeżeli w okresie po wydrukowaniu kart do głosowania gminna komisja wyborcza skreśliła z zarejestrowanej listy nazwisko kandydata, skreślone nazwisko kandydata umieszcza się (pozostawia) w odpowiedniej części protokołu głosowania, a w miejscu przeznaczonym na wpisanie liczby głosów wpisuje się „XXXXX”.

5	DZIK Onufry	KWW O.DZIKA	X	X	X	X	X
---	-------------	-------------	---	---	---	---	---

Po sprawdzeniu prawidłowości danych OKW pakuje karty ważne z głosami ważnymi w **pakiet, opieczętowuje go**.

Pakiet należy opisać:

Głosy ważne z kart ważnych
w wyborach Wójta (Burmistrza, Prezydenta Miasta)
w dniu 7 kwietnia 2024 r.
Lista nr – **3459**
(liczba)

Staranne wykonanie tej czynności pozwoli na szybkie wyjaśnienie ewentualnych błędów w obliczeniach, a także zarzutów wynikających z uwag mężów zaufania lub protestów wyborczych.